

ПУТІН CONTRA ПЕТЛЮРА, або КОМУ ВИГІДНИЙ «ПЕТЛЮРІВСЬКИЙ АНТИСЕМІТИЗМ»?

Правда ніколи не була вигідна більшовикам. Ведучи бруталну антиісторичну пропаганду, вони прагнули перетворити українських патріотів на злочинців. Саме тому на Симона Петлюру та діячів Української Народної Республіки комуністи почепили ярлики «буржуазних націоналістів» та «антисемітів». Вже після Другої світової війни у Харкові в 1951 році за вироком закритого судового засідання було розстріляно 33 студентів тамтешнього університету за відмову складати іспити російською мовою, а 800 юнаків і дівчат було репресовано. «Петлюрівців», треба думати...

14 жовтня у Вінниці був урочисто відкритий перший в Україні пам'ятник державному та військовому діячеві Симону Петлюрі. Для українофобів річ нечувана – увіковічена пам'ять одного з лідерів «українського буржуазного націоналізму».

Тож Володимир Путін, виступаючи на сесії міжнародного дискусійного клубу «Валдай», не залишив без уваги факт відкриття пам'ятника: «Зараз встановили пам'ятник Петлюрі – це людина нацистських поглядів, антисеміт, який винищував євреїв під час війни».

Вихованцеві «контори» байдуже, що Симон Васильович був убитий в Парижі у травні 1926 року, а нацисти на чолі з Адольфом Гітлером прийшли до влади шойно в січні 1933-го.

Нічого дивного в путінській логіці немає – Петлюру застрелив агент ОГПУ Самуїл Швардбард, який на суді заявив, що це, мовляв, помста за єврейські погроми в Україні, організатором яких начебто був Головний Отаман. ОГПУ, як відомо, було попередником НКВД, МГБ, КГБ і ФСБ. У двох останніх структурах проходив чекістський вишкіл нинішній президент Росії, який, нічого сумняшся, дозволяє собі цинічно заявити: «А ми любимо Україну, і український народ, дійсно, я вважаю його братнім, якщо взагалі не частиною російського народу, хоча і російським націоналістам це не подобається, і українським».

Помовчимо. З явним ворогом, з Путіним, усе зрозуміло. Це тактика спецслужбіста – говорити одне, думати про інше, робити третє. Маємо наочний приклад професійно зреалізованого методу перемикування уваги аудиторії. В СРСР теж полюбляли говорити про дружбу народів і про боротьбу за мир у всьому світі. Шоправда після таких заяв на планеті чомусь вибухали конфлікти. Тож згадка російським президентом про Петлюру як «людину нацистських поглядів, антисеміта» і водночас цинічна декларація про так звану російську любов до українського народу, який він, Володимир Путін, вважає братнім, лише засвідчує, що най-

ближчим часом конфронтація між Україною і Росією мирними перемовинами не завершиться. Чекістські міркування про «братній народ» – це не що інше, як відмова українцям у праві на суверенність. Крапка.

Але ми не про це. Ми про «антисемітизм» Симона Петлюри. Сфабрикована сто років тому функціонерами з Луб'янки фальшивка про так званий український антисемітизм досі живуча. Навіть в сучасній Українській державі продовжують експлуатувати (впереваж нащадки тих, кого посилали «боротися с українськими буржуазними націоналістами») совєтські пропагандистські кліше: «петлюрівські погроми», «антисемітизм УНР», «антисемітизм Симона Петлюри» тощо.

Акурат через два дні після урочистого відкриття у Вінниці пам'ятника Головному Отаманові Армії УНР Симону Петлюрі в інтернет-виданні «Обозреватель» вигулькнула стаття Дмитра Співака, українського політика і громадського діяча (принаймні так інформує Вікіпедія) «Пам'ятник Петлюре – это нравственный тупик и гуманитарная пропасть».

Автор вкрай хворобливо-агресивно зреагував на вшанування україн-

ського державного і військового діяча: «Если бы я жил в Виннице, я бы, наверное, стал сепаратистом и возненавидел город, в котором власть устанавливает памятник Симону Петлюре и крестится ему. Я бы, наверное, захотел отделиться, убежать, уехать. Этот памятник разрушает мое представление о добре и зле, о человечности и милосердии, о единстве, справедливости и европейских ценностях».

Петлюра, который организовывал еврейские погромы и резню, – бандит и убийца. И мне все равно, под какими лозунгами он это совершал. Если он является символом борьбы за независимую Украину, то это значит, что мы живём в разных Украинах».

Его злодеяния мне чужды не меньше красного террора и сопоставимы с ужасами концлагерей. И я не хочу делать вид, что не замечаю, в какую гуманитарную пропасть падает сегодня Украинское государство».

Прославлять бандита ради формирования ложных мифов и мнимой национальной идентичности, это ошибочный путь. Это нравственный тупик, разрушающий и разъединяющий Украину».

Невдовзі Шимон Бріман, пред-

Один з передвиборних плакатів єврейських партій (1917–1918 рр.)

ставник порталу Ukrainian Jewish Encounter (UJE), наприкінці неофіційного візиту Арсенія Яценюка до Ізраїлю 26 жовтня запитав українського експрем'єра: «Зараз вирує полеміка щодо відкриття пам'ятника Петлюри у Вінниці. Є велике невдоволення єврейських організацій, які кажуть: «Як можна ставити пам'ятник людині, відповідальній за масові погроми і вбивства євреїв?»...

З якого добра-дива було задане явно провокаційне питання? Ці три однотипні факти, зафіксовані майже одночасно в Україні, на Валдаї та Єрусалимі, далеко не випадковість. Це система. Маємо яскравий приклад все ще існуючої антиукраїнської ідеологічної системи. Маємо конкретне підтвердження живучості антиукраїнського історичного міфу про так званий «петлюрівський антисемітизм». І тут йдеться не про брак бажання звертатись до історичних джерел чи неспроможність неупереджено осмислити бурхливі події столітньої давнини та об'єктивно оцінити факти. Українофобам вкрай важливо реанімувати/підживлювати вигадані свого часу фальшивки у потрактуванні минулого саме тепер, у час гібридної війни проти України.

Тривалий час більшовикам вдавалося приховувати правду не лише зав-

дяки брутальному ідеологічному тискові на свідомість громадян, але й завдяки використанню такого чинника, як консерватизм мислення, притаманного людям, які вкрай неохоче розлучаються з антиісторичними, антинауковими догмами. Як наслідок – донині з'являються численні провокаційні тексти, злочинні гасла.

«Політичні спекуляції та маніпуляції громадською думкою, а то й науковими концепціями завжди вибудовуються на перекрученій, неповній або повністю заблокованій чи знищеній інформації. Неперевершеними маніпуляторами ХХ століття виявили себе більшовики-комуністи та їхні побратими націонал-фашисти. Пам'ятаючи формулу Леніна про те, що факти – уперта річ, його учні та послідовники головним завданням вважали приховування правди, нищення свідків і документів, продукування брехні та облуди. Ідеолог НСДАП Йозеф Геббельс, хапаючись за пістолола при слові «демократія», радив пропагандистам «брехати так переконливо і так довго, доки не повірять» (Юрій Саєнко, доктор економічних наук, соціолог).

Вчений має рацію. Наведемо лише кілька прикладів, які підтверджують слушність його думок.

Відомий сіоністський лідер Володимир Жаботинський під час судового процесу над убивцею Симона Петлюри Шварцбардом заявив: «Я з ними (В. Винниченкою і С. Петлюрою. – О. Р.) виріс. З ними разом провадив боротьбу проти асиміляторів і русификаторів – єврейських і українських. Ні мене, ні інших мислячих сіоністів з Півдня Росії ніхто не в змозі переконати, що людей цього типу можна визначати як антисемітів» (Красный П. Трагедия украинского еврейства (к процессу Шварцбарда). – Харьков, 1928. – С. 57).

Знаний український історик Ярослав Дашкевич у своїй доповіді на Першому конгресі Міжнародної асоціації українців, що проходив у Києві в серпні 1990 року, акцентував: «Єврейські асимілятори спеціально для єврейського вжитку (для культивування ідей помсти) опрацювали фальсифікацію про нібито понад 1 млн. жертв українських («петлюрівських») погромів, тоді коли сучасні нам єврейські максимальні підрахунки свідчать про близько 70 тисяч жертв, з яких близько 90 відсотків на сумнівні білих росіяни, анархістів, зелених банд і Червоної Армії. Однак велику брехню про українців-погромників поширили по цілому світу».

Брехня про українців-антисемітів,

українців-погромників і справді велика й живуча. Однак навіть деякі фрагменти нашої драматичної і трагічної історії заперечують цю антиукраїнську маячню. Так, виступаючи на Першому Всеукраїнському з'їзді Рад робітничих, солдатських і селянських депутатів (Київ, грудень 1917) державний контролер Української Народної Республіки, представник Бунду Олександр Золотарьов (до складу урядів Центральної Ради, УНР входили представники багатьох єврейських партій навіть у ранзі міністрів) заявив, що «єврейский пролетариат Украины будет вместе с украинским народом до последней капли крови защищать родную Украину от нападения насильников» (військ большевицької Росії, котра оголосила війну Центральній Раді. – О. Р.).

Газета «Червоний прапор» (Орган Організаційного Комітету фракції незалежних УСДРП), яка виходила в Києві за часів Директорії і деякий час (після того, як 5 лютого 1919 року до столиці України вступили червоні) 24 квітня повідомила:

«Коли перед комуністичною владою стоїть проблема залишитись лише з одними китайцями, лагишами та єврейськими військовими частинами, то певно, що ця проблема досить грізна для тих, хто її творить. Характерно, що у сфері акцій армій отамана Григор'єва і Махна, себто там, куди не сягає «направляюща» рука комуністичної влади, <...> нема також і єврейських погромів («Кстати, не имеют оснований обвинения Махно в антисемитизме. Как анархист он был за равенство всех народов, а среди его ближайшего окружения было немало евреев. В частности, начальник контрразведки армии Л. Задов (Зиньковский)» – Аргументы и факты. – 1990. – №37–С.7) <...> красноармейські полки досить часто чинять єврейські погроми».

Більш ніж промовисто звучить звернення до козаків армії УНР, надруковане в газеті Української народної армії «Український козак» від 8 червня 1919 року:

«Отже, воюючи з більшовиками, треба одріжняти євреїв-більшовиків од небольшевиків. <...> Отже, мирне єврейське населення, а тим паче жінки, діти, старі не можуть відповідати за вчинки євреїв-більшовиків. <...> Коли більшовики роблять погроми, то це ще не дає приводу й рації нам їх робити. <...>

Козаки! Не забувайте, що євреї є населення нашої землі. Коли вони будуть на нашій боці, то це для нас величез-

на допомога для вигнання московців і забуцувания української незалежної Республіки <...> Євреї ж допомагають нам тоді, коли не боятимуться, що ми їх будемо громити так, як громлять большевики. Не забувайте, що большевицькі провокатори навмисне підштрикають наших нерозважних козаків на погром. <...> **ТОВАРИШІ КОЗАКИ! ПИЛЬНУЙТЕ СЕРЕД СЕБЕ ПРОВОКАТОРІВ, ЯКІ ПІДБИВАЮТЬ ВАС НА ПОГРОМИ; ЗАРЕШТОВУЙТЕ ІХ І ПРИСТАВЛЯЙТЕ ДО КОМЕНДАНТІВ**».

Логіка життя і війни вимагала від уряду Директорії вести розважливу політику щодо єврейського населення України.

Газета «Козацький голос», орган Прес Бюро І-го Галицького Корпусу (УГА, відступаючи під натиском переважаючих сил польської армії, перейшовши Збруч, розповідала землякам-українцям про галичан, про свою боротьбу за національне визволення, в якій, зокрема, піднімається і єврейське питання) в числі від 21 серпня 1919 року помістила статтю «Чи нас знають?»

«У рядах нашого війська, як се кожний міг переконатися, є багато Жидів і то на всіх становищах, як прості рядовики, так підстаршини і старшини. Є се самі добровольці, які спільно з нами боролися проти Поляків, бо з нашою перемогою сподівалися гарнійшого і свободнішого життя також і для Жидів Галичини. А се тому, що наша державність признає жидівську націю і дає їм можливість свободного національного розвою. Проте просто неможливим є, щоби ми палали помстою проти Жидів, бо й не мали за що, бо жиди ішли просто з нами проти Поляків.

У нас у Галичині за цілий час нашого побуту там не було ні одного погрому Жидів. Наші війська поводитися з єврейським населенням як з иньшими повноправними горожанами. Протинно, куди вступили польські війська, сейчас починалися погроми Євреїв, що і було одною з причин, що Євреї вступали в ряди нашої армії».

Не потребують коментування і ось такі рядки (Козацький голос.—1919, 15 жовт.): «На засіданні єврейської громади 8 жовтня винесена така резолюція, яка відправлена українському правительству. Віруючи в те, що правительство УНР рішуче бореться з усіма ексцесами, які трапились проти всього єврейства на Україні, глибоко віруючи в те, що тільки у вільній самостійній УНР можливе для нас закріплення національно-персональної

автономії, Винницька єврейська громада висказується за активну піддержку українського народного уряду в його боротьбі за самостійність України. Крім того, громада складає комісію з представників громади і всіх єврейських партій для вироблення плану агітації серед єврейства для добровольного поступлення в українську армію»

До речі, восени 1921 року між представником Петлюри Славітським і сіоністським лідером В. Жаботинським була досягнута угода про створення в Україні «єврейських повстанських загонів» у разі походу Антанти на большевиків.

В цьому ж числі «Козацького голосу» (1919, 15 жовтня) була поміщена і Відозва міністра для Єврейських Справ Винницькій єврейській громаді:

«Дня 12 жовтня починається тиждень збору на користь республіканського війська, котре бореться на фронті за самостійну Українську Народну Республіку проти ворогів її московських окупантів – денікінців та большевиків <...> Закликаю єврейських громадян прийняти активну участь і допомогти всіма можливостями до успіху тижня збору.

8 жовтня 1919 року число 3605.

Міністр Єврейських справ (підпис).

У серпні 1919 року уряд Української Народної Республіки випускає двома мовами звернення «До єврейського громадянства і робітництва на Україні»:

«<...> Соціалістичне Правительство, котре стоїть на чолі Республіки,

веде разом з Головним Отаманом Петлюрою рішучу боротьбу з погромами. Для розслідування всіх погромних подій, погромної агітації та передачі винних до надзвичайного військового суду утворена Особлива Слідча Комісія з широкими правами. У комісію увіходять також представники єврейської демократії.

В армії заведено важливий інститут державних інспекторів з великими повноваженнями, котрий енергійно бореться з погромами і погромними елементами в армії. <...>

Головний Отаман Петлюра видав низку наказів, у котрих він вимагає знищення в пні всякої спроби до погромів і передачі погромників до розстрілу, покладаючи всю відповідальність на представників військової і цивільної влади. Надзвичайний військовий суд виніс ряд смертних вироків – багато погромщиків вже розстріляно. <...> Єврейське населення активно підтримує Українську Народну Республіку. У цілому ряді декларацій всі єврейські політичні партії висловились за цілковиту самостійність України.

Єврейська демократія на чолі з Бундом, Об'єднаннями, Поалей-Ціон і Фолкс-Партей підтримує Народне Правительство, представники яких увіходять в Раду Єврейського міністерства, і який має своїх визначних діячів на відповідних посадах у Міністерствах. <...>

Здорове національне чуття диктує єврейському населенню рука в руку з українською демократією боротися за самостійність України <...> За останні часи відбувся цілий ряд єврейських погромів, котрі вчинили ті чи інші

*Єврейський ударний курінь.
Поручик Соломон Лайнберг (в нижньому ряду в центрі)*

большевицькі частини. І чим далі сильніше йде наступ об'єднаної республіканської і галицької армії, котра налічує в своїх рядах велику кількість євреїв-козаків і старшин, тим більше росте деморалізація між більшовицьким військом. <...>

Хай живе братерське і рівне співжиття українського й єврейського народів на Україні. <...>

Голова ради народних міністрів
Борис Мартос
Народний Міністр Єврейських
Справ
Пінхос Красний
Кам'янець на Поділлі, Серпень
1919 р.»

1922 року в берлінському видавництві «Восток» вийшла книжка Нохема Штифа «Погромы на Украине (период Добровольческой Армии)».

У цьому дослідженні єврейський автор наводить цікаві спостереження: «...погромы при власти Добровольческой Армии носят чисто военный характер, возникают по почину воинских частей а выполняются почти исключительно силами этих последних, Добровольческая Армия монополизирует погромное дело. Местное нееврейское население в большинстве случаев стоит в стороне от погромного дела, относясь к нему холодно или даже резко отрицательно. (...) Зато в большинстве случаев местное христианское население принимает живое участие в судьбе евреев, укрывает их в своих домах, выступает в их защиту, посылает с этой целью депутации к начальству (от городских дум и разных организаций), и действует в одиночку, порой с большим самоотвержением (...). Нет сомнения, что этому обстоятельству много евреев обязано своим спасением, и не будь этого, число жертв было бы несравненно больше» (с. 23 – 24).

Як бачимо, автор жодним натяком не вказує на існування так званого «українського антисемітизму».

З Декларації Правительства Української Народної Республіки від 12 квітня 1919 року:

«Обстоюючи порядок, спокій і законність, як необхідну умову вільного життя всіх громадян Української Народної Республіки, Народне Правительство всіма силами буде боротися зі всякими порушеннями спокою і ладу і винних у цьому розбійників, хуліганів, погромщиків і інших злочинців безпощадно каратиме судом народної совісти. Зокрема, Правительство не допустить погромів над єврейським населенням України і рішуче буде боротися з цим ганебним і

протидержавним явищем, яке принижує український народ в очах культурних націй всього світу».

Не оминала фактів погромів і тогочасна українська преса. Ось як інформувала газета «Трибуна» (19 січня 1919 року) своїх читачів про ганебні акції усіяких темних сил проти єврейського населення та водночас докладно розповідаючи про заходи, котрі вживав уряд УНР проти бандитів: «Щоб вяснити ті причини, від яких виникають погроми, згідно з розпорядженням Директорії утворено спеціальну комісію. В склад її входять представники міністерств і українських та єврейських партій. (...) Директорія одержала відомості про те, що в Житомирі комісія для розсліду причин погрому приступила в цей час до праці. Комісія встановила багатьох винних у погромі, яких заарештовано і передано до рук влади»...

Правда ніколи не була вигідна більшовикам. Ведучи брутальну антиісторичну пропаганду, вони прагнули перетворити українських патріотів на злочинців. Саме тому на Симона Петлюру та діячів Української Народної Республіки комуністи почепили ярлики «буржуазних націоналістів» та «антисемітів».

На жаль, комуністичні фальшивки донині спрацьовують. Так, ще 2006 року пам'ятник Головному Отаманові військ УНР у Києві планували встановити на перетині бульвару Шевченка та Володимирської. Але він так і не з'явився.

У травні 2007-го в Полтаві під час відкриття каменя на місці майбутнього пам'ятника Симонові Петлюрі активісти КПУ і Партії регіонів разом з представниками так званого Союзу радянських офіцерів намагалися прорватися до каменя і перекинути його. Появилася ухвала Господарського суду Полтавської області, яка заборонила ОДА вчиняти будь-які дії, спрямовані на зведення пам'ятника Петлюрі, а також пам'ятних каменів, знаків, меморіальних дошок, монументів та інших елементів об'єктів, що стосуються увічнення пам'яті Симона Петлюри на території Полтави...

Десять років минуло відтоді. У Вінниці нарешті постав перший повноцінний пам'ятник Симону Петлюрі в Україні. Будемо сподіватися, що пам'ятників Головному Отаманові військ УНР неодмінно побільшає, постануть пам'ятники і Гетьману Павлу Скоропадському, і українським старшинам й козакам, які мужньо боролися проти російських загарбників сто років тому.

У боротьбі з «петлюрівщиною». Замість післямови

1982 року в Тель-Авіві вийшов перший том книжки Арона Абрамовича «В решающей войне». В ньому показана роль євреїв у роки Громадянської війни. («Военно-исторический журнал» (1990 – № 8. – С. 17–23) надрукував уривки з цієї книжки, в якій Арон Абрамович наводить сотні прізвищ євреїв (далеко не всі) – військових керівників: членів Реввійськради (РВР) фронтів, начальників штабів армій, командирів дивізій, начальників штабів дивізій, командирів бригад, військомів бригад, військомів полків, начальників політвідділів, голів Ревтрибуналів, командирів полків і загонів тощо.

Але ми не про це. Ми про «петлюрівський антисемітизм».

Під плакатними гаслами «смерть буржуям і українцям» красноармійці розстрілювали «петлюрівців» за «малоросійські уси», за посвідчення українською мовою, предмет українознавства в середніх школах розцінювався як «контрреволюційная дисциплина».

Боровся з «петлюрівщиною» і Василь Боженко, київський столяр, командир Таращанського полку червоних. Цей малорос, який навіть по-російськи як слід не вмів розмовляти, даючи дозвіл на постановку «Сватання на Гончарівці», ставив категоричну вимогу «не грати виставу на контрреволюційній мові».

Невтомно боролася з «петлюрівщиною» російсько-советська комунa після поразки Українських визвольних змагань. «На Україні повітові Наросвіти з недовір'ям й підозрою ставились до українського вчителства. Доходило до того, що в школі дітям заборонялось декламувати вірш Воробкевича «Мова рідна», байку Л. Глібова «Вовк та ягня» з огляду на те, що в ній згадується Вовк, який «неначе Комісар кричить», заборонялось співати Франкове «Шалійте...», навіть Шевченкову «Зоре моя вечірняя», бо в цій пісні, мовляв, натякається на «нехрещених дітей» (ВІСТИ ВУЦВКУ. – 1923. – 9 березня)...

Тривала боротьба з «петлюрівщиною» і під час Голодомору, і опісля...

Вже після Другої світової війни у Харкові в 1951 році за вироком закритого судового засідання було розстріляно 33 студентів тамтешнього університету за відмову складати іспити російською мовою, а 800 юнаків і дівчат було репресовано. «Петлюрівців», треба думати...

Олег К. РОМАНЧУК